

UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-MODEL ÖNERİSİ

Cengiz AYDIN

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
MİLLİ KÜTÜPHANE BAŞKANLIĞI

E-mail: cengizaydin@mkutup.gov.tr

GİRİŞ

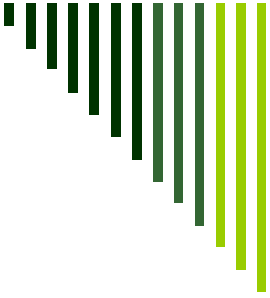
Bilgi teknolojilerindeki hızlı ilerleme eğitim alanında da önemli açılımların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu sayede eğitim faaliyetleri çeşitlenmiş uzaktan öğrenim yaygın hale gelmeye başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ve modern eğilimler, sınırları ortadan kaldırarak sanal bir dönemi başlatmakta, uzaktan eğitim veren kuruluşların daha etkin olacaklarını göstermektedir. Günümüzde her alanda Eğitimin önemi kendini göstermektedir. Özellikle Üniversite yaşamında edinilen bilgi ve birikimlerin güncellenmesi daha önem kazanmaktadır. Bir tarafta bu gereksinimler artarken, bilişim teknolojisinin büyük bir hızla gelişmesiyle yeni ufuklar açılmıştır. Uzaktan Eğitim konusu biçim farklılığı ile 1960–1970 yıllarında Türkiye’de mektupla eğitim olarak başlamış, daha sonraları TV aracılığı ile Açık Öğretim Fakültesi uygulamasına geçilmiştir.

GİRİŞ

Ülkemizde internete dayalı uzaktan eğitim uygulamaları ise ODTÜ Enformatik Enstitüsünün öncülüğünde 1996 yılında başlatılmıştır.

Uzaktan eğitimin ülkemizde yaygın hale gelmesi eğitimin temel noktalarından biri olan bilgi merkezlerinin uzaktan öğrenenlere kütüphane desteği verme noktasındaki önemini arttırmıştır. Bu da kütüphanecilerin görev ve sorumluluklarına yeni bir halka eklemiştir. Bu sayede uzaktan öğrenenlere kütüphane desteğinin ne şekilde verileceği, üzerinde önemle durulan bir husus haline gelmiştir. Bu hizmetin temel amacı; uzaktan öğrenenlerin diğer öğrenciler gibi eşit bir kütüphane hizmeti almalarını sağlamak ve uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını etkin bir şekilde giderebilmektir.

UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

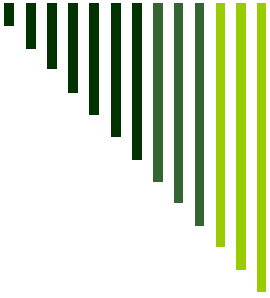
Uzaktan öğretim öğrencilerine kütüphane hizmetlerinin verilebilmesi için uzaktan öğrenenlere yönelik bir hizmet politikası geliştirmeleri önemlidir. Kampus içinde eğitim alan bütün öğrencilerle eşit seviyede bir kütüphane hizmeti verilmesi için gerekli teknolojik ve personel altyapısı sağlanması gerekmektedir. Uzaktan eğitime kütüphane desteği bağlamında en önemli belge Kanada Kütüphaneciler Derneğinin yayınladığı “Kanada’daki Uzaktan ve Yaygın Öğrenime Yönelik Kütüphane Desteği Ölçütleri “ adlı belgedir.

UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

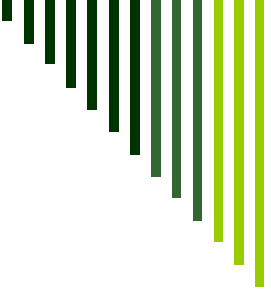
Bu belgede uzaktan kütüphane desteğinin ne şekilde yapılması gerektiği ve uyulması gereken temel ilkeler ortaya konulmuştur. Bu ilkeler daha çok yüksek eğitim kurumları tarafından sunulan uzaktan öğrenime yönelik kütüphane hizmetlerine ağırlık vermişlerdir. Bu temel ilkeler şunlardır;

- Uzaktan eğitim hangi şekilde yapılırsa yapılsın bu eğitimi sunan kurumlar öğrencilerin bilgi ve kaynak gereksinimlerini karşılamak üzere kütüphane hizmetleri sağlamakla yükümlüdür. Bu farklı üniversite kütüphaneleriyle anlaşma şeklinde de olabilir.

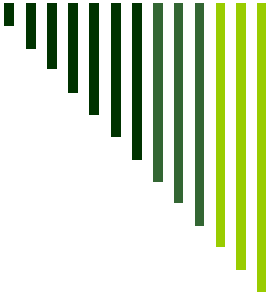
UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

- Uzaktan eğitimi alan kişilerin üniversite içinde sunulan kütüphane hizmetlerinde eşit şekilde faydalanma hakkı olmalıdır.
- Uzaktan eğitimi desteklemek üzere sunulan kütüphane hizmetlerini denetlemek ve geliştirmek için bütçe ve personel ayrılmalıdır.
- Uzaktan öğrenim programı tasarlarken kütüphanecilerde işe dahil edilmeli ve çalışma bir bütün içinde ele alınmalıdır.

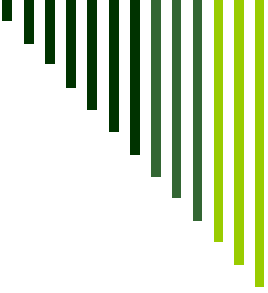
UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

- Uzaktan eğitime kütüphane desteği sağlanabilmesi için bu konuda uzmanlaşmış bir kütüphaneci görevli olmalı, bu kişi hizmeti sağlıklı verebilmesi için gerekli planlama, araştırma çalışmalarını yapmalı ve uzaktan eğitimin çerçevesine bağlı bir sağlıklı kütüphane desteği ortaya koymalıdır.

UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

- Uzaktan eğitim birtakım özel bilgi kaynağı gereksinimine ihtiyaç oluşturabilmektedir. Buna yönelik özel işlem ve sistemlerin tasarlanması gereklidir
- Uzaktan öğrenenlere eşit kütüphane hizmeti verilebilmesi için kütüphane bütçesi dışında ayrı bir bütçe ayrılmalıdır. Böylece sunulacak eğitimle ilgili kaynakların (basılı/elektronik) temin edilmesi kolaylıkla gerçekleşecektir.

UZAKTAN EĞİTİME KÜTÜPHANE DESTEĞİ-TEMEL İLKELER

- Uzaktan öğrenenlerin bilgi gereksinimlerini karşılamak için yaşadıkları yerleşim merkezlerindeki kütüphanelerle anlaşma yapılmalı ve böylece bilgi gereksinimlerini karşılama yoluna gidilmelidir.
- Akademik programın ulaşmak istediği sonuçlar, kütüphanelerin tanımlanmış gereksinimleri ne şekilde karşılayabileceği konusunda rehberlik etmelidir. Bu gereksinimlerin karşılanabilmesi için özel usuller işlenmeli veya sistemlerin tasarlanması ve değerlendirilmesine yönelik yeni yaklaşımlar tespit edilmelidir

TÜRKİYEDE DURUM

1982’de Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesinin açılması, Türkiye’de üniversite düzeyinde gerçekleştirilen ilk ciddi uzaktan eğitim girişimidir. Bugün ayrıca ODTU, Bilkent, Bilgi, Fırat, İTÜ ve Sakarya Üniversitelerinde farklı yöntemlerle uzaktan öğrenim uygulanmaktadır. Bu kurumlar arasında sadece Bilgi Üniversitesi uzaktan öğrenime özel bir kütüphane desteği vermektedir. Diğer kurumların bazılarında uzaktan öğrenenlere özel bir kütüphane desteği vermemekle birlikte artık kütüphanelerimizdeki bilgi kaynaklarının önemli bir kısmını oluşturan elektronik kaynaklara kampus dışından da ulaşılabilmektedir.

TÜRKİYEDE DURUM

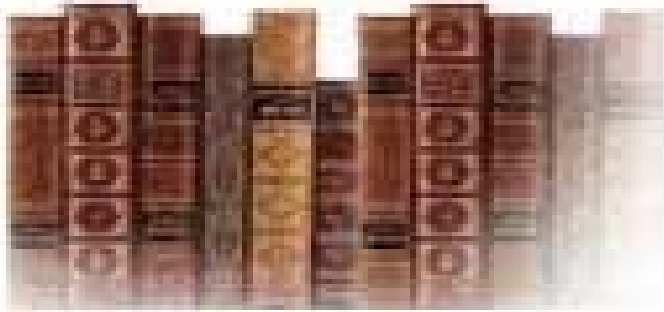
Bilgi üniversitesi uzaktan öğrenenlere kütüphane desteği vermektedir. Bilgi e-MBA öğrencileri, çevrimiçi kütüphane kataloğu, elektronik kitaplar, elektronik danışma kaynakları, tam metinli elektronik dergi veri tabanları, kataloglanmış otoriteli web siteleri, kütüphanelerarası ödünç verme ve bilgi okuryazarlığı programları gibi kütüphanenin sağladığı hizmetten yararlanmaktadır.

TÜRKİYEDE DURUM

Özellikle internete dayalı uzaktan eğitimin öncüsü ODTU uzaktan öğrenenlere özel bir kütüphane hizmeti vermemektedir. Ancak geliştirilen sistemle elektronik kaynaklara kampus dışından da başvurmak suretiyle ulaşabilmektedir. Bununla birlikte İDEA uzaktan öğretim sertifika programlarında öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için bir kütüphane modülü oluşturulmuştur. Bu modülü değerlendirecek olursak;

İDEA-KÜTÜPHANE MODÜLÜ

Kütüphane

Derslerin kütüphaneleri, online kitapçılar linkleri, kütüphaneler ve diğer linkleri bu bölümde bulabilirsiniz.

İDE_A

[Derslerin Kütüphanesi](#)

[Online Kitapçılar](#)

[Online Kütüphaneler](#)

[Web'de Arama](#)

[İDE_A'da Arama](#)

[Sözlükler](#)

İDEA-KÜTÜPHANE MODÜLÜ

- **Derslerin Kütüphanesi** : Buradan İDE_A kapsamındaki dersler hakkında ders kitabının dışındaki diğer online kaynaklara ulaşabilmektedir.
- **Online Kitapçılar**: Ders kapsamında olan veya olmayan bütün kitapları Web'de bulunan kitapçılardan tarayıp satın alınabilmektedir.
- **Online Kütüphaneler** : Yapılacak araştırmalarda aranılan kaynakları ve bunların kütüphanelerde bulunup bulunmadığını kütüphaneye gitmeden önce öğrenilebilmektedir.

İDEA-KÜTÜPHANE MODÜLÜ

- **Web'de Arama** : Arama motorları yardımıyla Web'de aranılan her şeye ulaşılabilir.
- **İDE_A'da Arama** : İDE_A sitesinde aranılan her şeye ulaşılabilir.
- **Sözlükler** : İDE_A Bilgisayar Terimleri Sözlüğü ve Web'den online sözlüklere buradan ulaşılabilir.

DÜNYADA UYGULAMALARDA NELER VAR ?

- Hertürlü elektronik kaynağa ulaşma imkanı sağlanmaktadır.
- Evlere kitap ve makale talep edilebilmekte
- Hazırlanmış E-reserve kaynaklara ulaşılabilmekte
- Uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için ücretsiz telefon hatları bulunmakta
- E-mail ile yapılan hertürlü talepler en geç 24 saat içinde cevaplandırılmakta
- Kütüphaneciyle canlı sohbet imkanı bulunmakta
- Uzaktan öğrenenlere yakın kütüphanelerle anlaşmalar yapılmakta
- Uzaktan öğrenenlerin kütüphaneyi etkin bir şekilde kullanabilmeleri için online eğitimler verilmekte

- Research:
 - Special Collections & Archives
 - Research Guides by Subject
 - Ask a Librarian
 - Library Tutorials
 - RefWorks
 - Other Libraries
- Support:
 - Student Technology Assistance Center
 - Request Items
 - Distance Learning Support

Distance Learning Support

Library Information and Services

Getting Started @ the Library

Advice for the successful distance learner

Libraries' web site

The gateway to information collected and organized for the Wright State University community

Connecting from Home (Off-Campus)

Getting the Books & Articles You Need

Step-by-step instructions on how to get the books and articles you need

Help

Ask a Librarian

Chat, call, visit, or email us with your research or reference questions

Staff

Directory of the Libraries' staff by department

Library Tutorials

Get help with researching a term paper, finding articles, or seeing what the library can do for you

Ask A Librarian @ the Libraries - Microsoft Internet Explorer

Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım

Adres C:\Documents and Settings\Administrator\Belgelerim\Ask A Librarian @ the Libraries.htm

WRIGHT STATE UNIVERSITY UNIVERSITY LIBRARIES

HOME FIND SERVICES ABOUT QUICK LINKS

Research:

- Special Collections & Archives
- Research Guides by Subject
- Ask a Librarian
- Library Tutorials
- RefWorks
- Other Libraries

Support:

- Student Technology Assistance Center
- Request Items
- Distance Learning Support

Ask A Librarian

 [Chat online with a librarian](#)

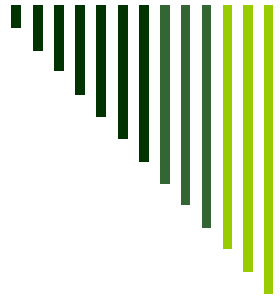
 Visit us **in person** or **request a one-on-one research appointment** with a librarian.

 Fill out our **online form** and get an email response in about 24 hours.

 [Give us a call.](#)

[Privacy Policy](#) [About Our Chat Service](#)

Baslat cengizunumu Belgelerim 4 Internet... TR 00:03

MODEL ÖNERİSİ

Uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarının karşılanması verilen eğitimin başarıya ulaşması açısından önemlidir. Bu açıdan uzaktan öğrenenler için kütüphane hizmetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi için ayrı bir yapılanmaya gidilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede; Personel, Bütçe ve Sunulacak hizmetler konusunda şunları sıralayabiliriz.

MODEL-PERSONEL

Uzaktan öğrenenlerin kütüphane hizmetlerini etkin bir şekilde alabilmesi için bir uzaktan kütüphane desteği ekibinin oluşturulması gerekmektedir. Amaç kütüphane hizmetlerinin planlanması, koordine edilmesi ve geliştirilmesidir.

Uzaktan kütüphane desteği veren personelin bilgi teknolojileri uygulamaları konusunda temel bilgilere sahip olması ve gelişmelere paralel olarak sürekli eğitimleri sağlanmalıdır. Uzaktan öğretimin teknolojinin her türlü imkanları kullanılarak verildiği düşünülürse bu husus hakikatten büyük önem arz etmektedir. Kütüphaneci uzaktan eğitim ekibinde bulunmalı, eğitimin planlanmasında aktif rol almalıdır.

MODEL-BÜTÇE

Uzaktan öğrenim için ayrı bir bütçe ayrılmalıdır. Gerek personel ve gerekse uzaktan öğrenenlerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak için ayrı bir uzaktan öğretime kütüphane desteği bütçesi ayrılmalıdır. Temel ilkelere belirtilen uzaktan eğitimi desteklemek üzere sunulan kütüphane hizmetlerini denetlemek ve geliştirmek için bütçe ayrılmalıdır hususu bu çerçevede önemlidir.

Öncelikle uzaktan öğrenimin verilme potansiyeline bağlı olarak çalıştırılacak kütüphanecilerin sayısı da artacaktır. Ayrıca kütüphanecilere uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayabilmesi için sürekli eğitimin verilmesi gereklidir. Bununla birlikte uzaktan öğrenenlere ödünç verme hizmetlerini ve iletişimi etkin bir şekilde sağlayabilmek için bütçe imkanları önemlidir.

MODEL-SUNULACAK HİZMETLER

Uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için kütüphaneler üzerlerine düşen görevleri yapmalıdırlar. Sunulacak hizmetler kalitesi bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasıyla doğru orantılıdır. Bu sebeple altyapısı iyi oluşturulmuş başarılı bir hizmet sunulmalıdır.

- 1.Danışman Yardımı
- 2.Online Katalog
- 3.Elektronik Kaynaklar
- 4.Ödünç Verme

SUNULACAK HİZMETLER- DANIŞMAN YARDIMI

Kişisel olarak kütüphaneciye başvuran veya telefon, faks, e-posta, ya da başka bir elektronik iletişim kanalıyla onunla temasa geçen kullanıcıya anında ve etkin bir şekilde cevap verilmelidir. Oluşturulacak ücretsiz telefon hatları ve kütüphaneciye sor sistemiyle uzaktan öğrenenlerin kütüphaneyi etkin kullanmaları sağlanmalıdır.

SUNULACAK HİZMETLER- DANIŞMAN YARDIMI

Ayrıca uzaktan öğrenenlerin kütüphane kaynaklarına etkin olarak ulaşabilmeleri sağlamak ve elektronik kaynakların nasıl kullanılacağını öğretmek amacıyla bir bilgi okuryazarlığı eğitimi verilmelidir. Yani uzaktan eğitim alanların kütüphanelerden yararlanma düzeylerini yükseltebilmek, bilgi kaynaklarına erişim ve bilgi kaynaklarının kullanımını öğretmek açısından kütüphaneler kullanıcılarına eğitim vermek zorundadırlar. Bu uzaktan öğrenenlerin başarısını etkileyecek önemli unsurlardandır.

SUNULACAK HİZMETLER-ONLİNE KATALOG

Kütüphane katalogu kütüphanede bulunan her türlü bilgi taşıyıcı materyal ve bilgi taşıyıcı ortamlar olan kitap, e-kitap, dergi, e-dergi, ses kaseti, video kaset, CD-rom, makale veri tabanı, haritaların önceden belirlenmiş kurallar doğrultusunda bibliyografik bilgilerinin bir veri tabanında toplanmasıdır. Günümüzde artık internet sayesinde katalog taraması her noktadan yapılabilmektedir. Uzaktan öğrenenler kütüphanede bulunan kaynaklarla ilgili arama yapabilmektedirler.

SUNULACAK HİZMETLER- ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Elektronik kaynaklar uzaktan öğrenenler için önemli bilgi kaynaklarıdır. Bunlar e-kitaplar, e-referans kaynakları, tam metin veri tabanlarıdır. E-kitaplar, verilen eğitime uygun olarak seçilmesi ve telif hakları çerçevesinde indirilmeli yada çıktısı alınabilmesine imkan tanınması uzaktan öğrenenlerin araştırma gereksinimlerini karşılaması açısından önemlidir. E-referans kaynakları ise sözlük, ansiklopedi, yıllık gibi kaynaklardır. Bunlar araştırmanın başlangıç aşamasında önemli başvuru kaynaklarıdır.

SUNULACAK HİZMETLER- ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Bu kaynaklardan her türlü aram yapılabilmesi, aynı anda birden çok kullanıcı bir elektronik referans kaynağını kullanabilmelidir. Tam metinli veri tabanları, basılı türde yayımlanan dergilerdeki makalelerin önce bibliyografik bilgilerinin daha sonra tam metinleri dijital ortama aktarılarak uzaktan öğrenenlerin bu bilgi kaynaklarına ulaşmalarını sağlanmalıdır.

SUNULACAK HİZMETLER-ÖDÜNÇ VERME

Uzaktan öğrenenler web ortamında geliştirilen formlar sayesinde istedikleri basılı kaynakları talep edebilmelidirler. Bu kaynaklar uzaktan eğitim alan öğrencilere belirli süreler dahilinde ödünç verilmelidir. Kütüphane katalogunda bulunmayan kaynaklar kütüphaneler arası işbirliği sayesinde başka kütüphanelerden istetebilmelidir. Bunun gibi taleplerde bulunan uzaktan öğrenenlerin istekleri karşılanmalıdır..

SUNULACAK HİZMETLER-ÖDÜNÇ VERME

Aynı şekilde kütüphanede arayıp da bulamadıkları makalelere yine bu yöntem sayesinde erişilebilmelidir. Makale isteği elektronik ortamda sağlanmışsa öğrenciye hemen e-posta olarak gönderilebilmelidir. Farklı yerlerde bulunan uzaktan öğrenenlerin ödünç kitap ihtiyacını karşılamak için uzaktan öğrenenlerin bulunduğu yerlerdeki belli başlı kütüphanelerle anlaşma yapılarak uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçları karşılanmalıdır

ÖNERİLER

Sonuç olarak uzaktan öğrenenlere sunulan hizmetler yaşanan deneyimlerle gelişmektedir. Zaman içinde uzaktan öğrenimin daha yaygın hale geleceği düşünülürse özel bir kütüphane desteği kaçınılmazdır. Uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını anında karşılayacak bir yapının oluşturulması gereklidir. Bu çerçevede uzaktan öğrenenlere için kütüphane desteği bağlamında yapılacakları şöyle sıralayabiliriz:

ÖNERİLER

- Uzaktan öğretim öğrencileri için yetişmiş kütüphanecinin istihdam edilmeli
- Uzaktan kütüphane hizmetinin sağlıklı yürütülebilmesi için yeterli destek personeli istihdam edilmeli
- Uzaktan öğretim öğrencileri için çevrimiçi tarama ve bilgi hizmeti sunulmalı

ÖNERİLER

- Özel koleksiyonlar meydana getirmeli
- Her türlü iletişim yoluyla ile yapılan istekler cevaplandırılmalı
- Uzaktan öğretim öğrencileri için özel telefon hattı oluşturmalı
- Kütüphanenin sunduğu hizmetlerinin etkin bir şekilde duyurulmalı
- Canlı sohbet sistemiyle uzaktan öğrenenlerin bilgi kaynaklarını kullanma noktasındaki sıkıntıları anında giderilmelidir.

ÖNERİLER

- Kütüphaneler arası işbirliğini geliştirerek, uzaktan öğrenenlerin bilgi ihtiyaçlarını tümüyle karşılanmalı
- Sunulacak ücretsiz hizmetlerle uzaktan kütüphane desteğinin etkin kullanımının sağlanmalı
- Kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanmalı
- Hizmetlerin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmalı

TEŞEKKÜRLER

Cengiz AYDIN

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
MİLLİ KÜTÜPHANE BAŞKANLIĞI

E-mail: cengizaydin@mkutup.gov.tr